

Zb. M.

Historia techniki w "Zeszytach Problemowych Przeglądu Technicznego"

Kwartalnik Historii Nauki i Techniki 10/3, 442-443

1965

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

5 VI 1947). Artykuł napisany został z okazji 100-lecia urodzin prof. Bohdanowicza, jednego z najwybitniejszych polskich geologów.

Bohdanowicz prowadził intensywne i szerokie badania geologiczne w nieznanym uprzednio rejonach Azji. Zwrócił na siebie uwagę cennymi pracami w zakresie geologii złóż (szczególnie rud i ropy naftowej). Przez wiele lat był on profesorem Instytutu Górniczego w Petersburgu, później organizatorem i profesorem Akademii Górniczej w Krakowie (prowadził Katedrę Geologii Stosowanej) a następnie — dyrektorem Państwowego Instytutu Geologicznego w Warszawie, członkiem wielu towarzystw naukowych krajowych i zagranicznych.

W artykule podano również obszerną bibliografię prac dotyczących prof. Bohdanowicza i jego zasług.

Prof. Maślankiewicz ogłosił artykuł o K. Bohdanowiczu również w nrze 12/1964 „Wszechświata“.

Zb. M.

HISTORIA TECHNIKI W „ZESZYTACH PROBLEMOWYCH PRZEGLĄDU TECHNICZNEGO“

Z okazji piętnastolecia działalności Wydawnictw Czasopism Technicznych Naczelnej Organizacji Technicznej znajdujemy w czasopiśmie „Zeszyty Problemowe Przeglądu Technicznego“ (nr 5/1964) artykuł redakcyjny *Próba bilansu*, dający we wstępie krótki zarys historii czasopisma.

„Zeszyty Problemowe“ (ukazuje się ich sześć każdego roku) są czasopismem zamieszczającym kompleksowe, monograficzne opracowania wybranych zagadnień technicznych. Wiele drukowanych artykułów daje we wstępie rys rozwoju historycznego omawianej nauki czy dziedziny przemysłu. Historyk techniki natrafi więc tu niejednokrotnie na ciekawy materiał, tym cenniejszy, że opracowany przez wybitnych specjalistów i naukowców. W monograficznym ujęciu znajdujemy również unikalne, niejednokrotnie opracowania dotyczące historii stowarzyszeń naukowo-technicznych, rozwoju myśli technicznej, a nawet artykuły poświęcone wyłącznie historii techniki, jak np. umieszczony w nrze 3/1962 interesujący artykuł mgra inż. Wacława Gordziałkowskiego *Zarys rozwoju dróg w Polsce do drugiej wojny światowej*.

Duże znaczenie ma fakt, że wiadomości z zakresu polskiej historii techniki trafiają również do ręki czytelnika zagranicznego. Z 49 zeszytów o objętości od 48 do 250 stron druku 8 zeszytów wydano w językach obcych (angielskim, niemieckim, rosyjskim, a nawet chińskim). Wydawano również tzw. zeszyty wymienne, przy czym polskie materiały po przetłumaczeniu drukowane były w „Die Technik“ (NRD), w czeskim miesięczniku „Noya Technika“ i w jugosłowiańskim czasopiśmie „Tehnika“.

Redakcja „Zeszytów Problemowych“ wydaje wówczas zeszyty specjalne, dające w tłumaczeniu polskim materiał otrzymany z zagranicy. Znaleźć w nich można także i wiadomości z historii techniki. Tak np. w wymiennym zeszycie czeskim zamieszczone zostały artykuły: o muzeach technicznych w Czechosłowacji oraz o rozwoju stowarzyszeń technicznych w tym kraju.

Przeglądając ostatnie numery „Zeszytów Problemowych“ znajdujemy m. in. w nrze 1/1965 ciekawy artykuł mgra inż. Henryka Zdziecha *Z historii teletechników i elektroników polskich*, omawiający powstanie oraz działalność naukową, techniczną i społeczno-polityczną Stowarzyszenia Teletechników Polskich. Szczególnie ciekawe są wiadomości z działania Stowarzyszenia w latach drugiej wojny światowej w kraju i za granicą, np. o opracowaniu w Wielkiej Brytanii projektów i planów powojennej odbudowy telekomunikacji w Polsce. Artykuł podaje również wiadomości o pierwszych czasopismach fachowych omawianej dziedziny

(„Przegląd Elektrotechniczny“, „Przegląd Teletechniczny“, „Wiadomości Teletechniczne“ itd.), a także pewne wiadomości biograficzne o teletechnikach i elektrotechnikach polskich.

W zeszycie specjalnym „Zeszytów Problemowych“, wydanym z okazji 32 Międzynarodowego Kongresu Odlewników w Warszawie (1965 r.) ukazały się dwa artykuły interesujące historię techniki.

Pierwszym z nich jest doskonały artykuł w języku francuskim doc. Jerzego Piaskowskiego *Zarys historii odlewnictwa w Polsce (do 1939 roku)*. Autor historię tę rozpoczyna od lat 2700—1700 p.n.e. Znaleźiska archeologiczne z tego okresu dają już bowiem wiadomości o odlewnictwie miedzi i srebra, a później brązu, cyny i ich stopów. Z okresu średniowiecza zachowało się sporo ciekawych odlewów, jak drzwi katedry w Gnieźnie, dzwony, chrzcielnice i lufy armatnie.

W XV w. powstają pierwsze cechy rzemiosł trudniących się odlewnictwem (paśników, ludwisarzy, konwisarzy i mosiężników). Najwybitniejszym ośrodkiem ówczesnego odlewnictwa polskiego był Kraków. Po okresie upadku rozkwit odlewni żelaza następuje dopiero z końcem XVII, a następnie w XVIII w. W okresie zaborów największy rozwój odlewnictwa nastąpił w Królestwie Polskim. Szczególnie w drugiej połowie XIX w. powstawały tu liczne odlewnie związane z fabrykami maszyn. Ośrodkiem przemysłu odlewniczego staje się Warszawa, gdzie powstają nowe duże odlewnie, a następnie Łódź. Odlewnictwo żeliwa rozwijało się także na Śląsku. W Gliwicach uruchomiono w 1796 r. pierwszy w Europie wielki piec pracujący na koksie, produkujący surówkę odlewniczą. Tu również rozwija się produkcja żeliwnych odlewów artystycznych. Autor podaje również wiadomości o rozwoju i sytuacji polskiego odlewnictwa w okresie międzywojennym.

W tym samym zeszycie specjalnym „Zeszytów Problemowych“ zamieszczono (również w języku francuskim) artykuł dra inż. Zbigniewa Górnego *Stowarzyszenie techniczne odlewników polskich*, omawiający początki zorganizowanej działalności stowarzyszeniowej w latach 1926—1927, a następnie jej rozwój do chwili obecnej. Artykuł daje bardzo bogaty materiał biograficzny.

Zb. M.

SYLWETKI BLISKIE Z NAUKI, TECHNIKI I PRZEMYSŁU

W drugiej połowie 1964 r. na łamach „Przeglądu Technicznego“ ukazały się dalsze artykuły Stanisława Szenica z cyklu *Sylwetki bliskie*¹³: o rodzinie Kerntopfów — warszawskich fabrykantów fortepianów z XIX w. (nr 30), o Czesławie Tańskim (nr 31), Karolu Bentkowskim (nr 32), Janie Heurichu (nr 33), Feliksie Panczerze (nr 37), Józefie Naronowiczu-Narońskim (nr 38) i Janie Brożku (nr 39). Każdy z tych artykułów, nazywanych zresztą przez redakcję felietonami, zawiera zwięzły życiorys opisywanej postaci, ze szczególnym uwzględnieniem jej naukowej, technicznej czy przemysłowej działalności.

Podobny charakter ma artykuł Zbigniewa Szomańskiego *Przywódca techników polskich — Kazimierz Obrębowicz* („Przegląd Techniczny“, nr 52/1964). W artykule tym autor przypomina postać „najbardziej chyba — jak pisze — zasłużonego po Staszcu organizatora życia technicznego i oświaty w Polsce“.

J. J.

O OCHRONĘ ZABYTKÓW TECHNIKI

Rok Zabytków Techniki, ogłoszony przez Ministerstwo Kultury i Sztuki, jeszcze się na dobre nie zaczął, a już w prasie codziennej ukazało się nieco artykułów poświęconych regionalnym okazom dawnej techniki.

¹³ Por. notatki w nrach 3—4/1964 (s. 416) i 1—2/1965 (s. 194), „Kwartalnik“.